

H. Bock: Kreuterbuch, 1560, Steinklee.

Steinklee. Cap. III. [484]

Ob wol unzalbare Klee kreütter funden werden, mag man doch ein jedes zu seiner art rechnen, als Erdberen kraut zu seinem geschlecht, Gauchklee zum Sawrampffer, den Guldenklee zum Leberkraut, und also fort an ꝛc. Aber Steinklee, Mattenklee, Katzenklee und Vogels Wicken seind einerlei art, doch eins grösser, krefftiger, und in der würckung nützlicher on zweiffel das oberst Sibengezeit genant, dz edelst under allen Klee kreüttern. Je doch mag man drei oder vier grosser, und zwen kleiner Steinklee unterschiedlich lernen kennen. Zum ersten der groß gemein Steinklee mit den gälen geäherten blümlin. Der ander groß mit den weissen geäherten blümlin. Dise bede seind mit stengel, wurtzeln, spitzigen blettern aller ding einander gleich. Wachsen auff den frucht ackern, und an den steinichten rechnen. (Forma. Locus. Tempus.) Blüten vor und in de erden. Beder wurtzel lang und dünn als der Bibernellen. Dise stengel rund, etwan manns hoch mit vilen neben reüplin besetzt, durch auß mit schwartz grünen spitzigen Kleeblattern bekleidet. Dragen na der blüet die aller kleinsten schötlin, selten würt uber ein samlin in jedem schötlin gefunden.

(3.) Zum andern wachsen noch zween gäler Klee, mit gälen runden gedrungeenen blümen, wie die fleisch blümen, nach abfallung der

Steenklaver. Kapittel 3. [484]

Ofschoon er ontelbare klaver kruiden gevonden worden mag men toch elke tot zijn aard rekenen zoals aardbeien kruid tot zijn geslacht, koekoeksklaver tot zure zuring, de gouden klaver tot leverkruid en also verder door etc. Maar steenklaver, weideklaver, kattenklaver en vogelwicken zijn een en dezelfde aard, doch de ene groter, krachtiger en in de werking nuttiger en zonder twijfel dat bovenste, zeven getijden genoemd, de edelste onder allen klaverkruiden. Toch mag men drie of vier grote en twee kleine steenklavers onderscheiden en leren kennen. Als eerste de grote gewone steenklaver met de gele aarachtige bloempjes. De andere grote met de witte aarachtige bloempjes. Deze beide zijn met stengel, wortels, spitse bladeren aller ding elkaar gelijk. Groeien op den vruchtakkers en aan de steenachtige rekken. Bloeien voor en in de oogst. Beide wortels lang en dun zoals de bevernel. Deze stengel rond, wat mans hoog met vele zijtwijgjes bezet, door uit met zwart groene spitse klaverbladeren bekleedt. Dragen na de bloei die allerkleinste schotjes, zelden wordt meer dan een zaadje in elk schotje gevonden.

Als andere groeien noch twee gele klavers met gele ronde gedrongen bloemen zoals de vlees bloemen, na afvallen er van gewint de ene gebogen schotjes over elkaar gans geklutst, elk

selben gewint d ein gebogene schötlin uber einand gantz klotzicht, ein jedes wie ein Bocks hótlin, oder wie ein halben circkel anzusehen. Der samen darinn vergleicht sich mit d gestalt und geschmack den Pfrimmen samen.

Der ander disert art, wiewol er mit Kleeblättern dünnen zincklin, langen wurtzelen, und gälē gefülten blūmen, dem vordrigen gleich ist, so erscheinen doch die blūmen gāler und grösser. Auß disen werden lange schötlin fingers lang, gemeinlich drei oder vier von einer blūmen, anzusehen wie die vogels klawen, mit rundem samen gefüllt, den kleinen wicklin nit unānlich. Das ist nun (wie jetzgemelt) diser jetzgesetzten Klee kreütter unterscheid, nemlich die blūmen unnd schotten. (Differentia.)

(5. Steinwicken. Locus.) Zūm dritten ist noch ein groḡ gewächs für handen, wachḡt an den rauhen steinichten rechen und āckeren. Das gewinnet schöne leibfarbe weisse, gedrungene Kleeblūmen, mit etwas purpur vermengt. Die blätter seind etwas gleich, also haben wir diser kreütter fünff. [485]

(6. Gulden stein klee.) Noch haben wir den kleinen Steinklee für handen, welcher auch inn fruchten, in āckern, unnd gärten gefunden würt. Und ist ein summer Klee kraut. Gehet jārlich vom außgefallenen samen herfür im frūling, gewint runde Kleeblätlin als d weiß Wysenklee, blūet gegen der ernd, von farben gāler, die blūmlin seind klein gedrunge, rund als Erweisen. Werden nach der zeitigung zū schwartzen kópflin, das ist der krumb gedrunge samen in schwartzen schötlin verschlossen. Springt nit auß wie ander legumina, sonder erhelt sich jn seinen heüplin biḡ zū keimung. Ist nun meht under die vicia der garten frucht gezólet. Besihe Columellam libro ij.cap.xj. Wir Teütschen haben solcher samen unnd pflantzung kein acht, lassen sie als unkraut faren.

(7.) Über angezeigte Klee kreütter und blūmen, finden wir noch ein schöne goldgāle gedrungene Kleeblūm, auff den strassen und rechen wachsen. Vergleicht sich mit der gestalt dem leibfarben weissen Steinklee, droben gemelt. So bald die blūmlin außfallen, würt auß jeder blūmen ein vogels klawe, ettlich mit dreien, ettlich mit vier schötlin, voller runder kótlin, als die kleinen Wicken, die wurtzel diser frucht ist lang, holtzecht, unnd des Winters onerschtocken, schlecht jārlich von neuen auß, und gewint dünne rütlin auff der erden gespreitet. Von disem gewächs ist im ersten bûch auch gedacht.

zoals een bokshoorntje of zoals een halve cirkel aan te zien. De zaden daarin vergelijken zich met de gestalte en smaak de bremzaden.

De andere van deze aard, hoewel het met klaverbladeren, dunne uitlopers, lange wortels en gele gevulde bloemen de vorige gelijk is zo verschijnen doch die bloemen geel en groter. Uit deze worden lange schotjes van vingers lang, gewoonlijk drie of vier van een bloem, aan te zien zoals de vogelklauwen met ronde zaden gevuld, de kleine wikken niet ongelijk. Dat is nu (zoals net gemeld) deze net gezette klaver kruiden hun onderscheidt, namelijk de bloemen en schotten.

Als derde is er noch een groot gewas voorhanden, groeit aan de ruwe steenachtige rekken en akkers. Dat wint mooie vleeskleurige witte gedrongen klaverbloemen met wat purper vermengt. De bladeren zijn wat gelijk, alzo hebben we van deze kruiden vijf. [485]

Noch hebben we de kleine steenklaver voorhanden welke ook in vruchten, in akkers en tuinen gevonden wordt. En is een zomer klaverkruid. Gaat jaarlijks van uitgevallen zaden voort in voorjaar, wint ronde klaverblaadjes zoals de witte weideklaver, bloeit tegen de oogst, van kleur geel, die bloempjes zijn klein gedrongen en rond als erwten. Worden na de rijping tot zwarte kopjes, dat is het krom gedrongen zaad in zwarte schotjes besloten. Springt niet uit zoals ander legumina, maar behoudt het in zijn huisje tot de kieming. Is nu meer onder die onkruiden der tuinvruchten geteld. Bezie Columnella libro 2 kapittel 11. Wij Duitsers hebben op zulke zaden en planting geen acht, laten het als onkruid varen.

Boven gezegde klaverkruiden en bloemen vinden we noch een mooie goudgele gedrongen klaverbloem op de straten en rekken groeien. Vergelijkt zich met de gestalte de vleeskleurig witte steenklaver, boven gemeld. Zo gauw die bloempjes uitvallen wordt uit elke bloem een vogelklauw, ettelijke met drie, ettelijke met vier schotjes vol ronde korreltjes zoals de kleine wikken, de wortel van deze vrucht is lang en houtachtig en de winter onverschrokken, richt jaarlijks opnieuw uit en wint dunne twijgjes op de aarde uitgespreid. Van dit gewas is in eerste boek ook gedacht.

Verder vinden we in de vruchten twee klaverkruiden groeien, komen jaarlijks met hun bloei in de oogst volkomen, dat zijn mooie bossige kruiden met korte worteltjes. Hun

Weitter finden wir inn de fruchten zwei Klee kreütter wachsen, kommen jårlich mit jrer blüet in der ernd volkomlich, das seind schöne drauschelichte steüdlin, mit kurtzen würtzelin. Jr beder kleidung seinds eschen farbe Klee bletlin umb die rütlin gesetzt. (Katzen klee, hasenpfötlin.) Eins mit gantz gålen gedrungeenen blümlin, vollkommenlicher dann der klein Steinklee. Das ander mit gantz weißfarben ketzlin, gleich den Sellen ketzlin im Glentzen. So beder Klee blümen oder ketzlin zeittig werden, haben sie jten kleinen gålfarben runden samen in den weychen ketzlin verschlossen, nit grösser dan der Hirsens. Der geschmack als andere wicken. (oo) (486]

Von den Namen.

Oberzelte Klee kreütter nennet man zû Teütsch alle sampt Steinklee, Vogelswicken, und Hasenpfötlin. Unnd seind (wa man sie recht examineert) eitel Loti. Doch wóllen wir ein jedes sonderlich besehen, und von einander scheiden. Die zwei ersten und grossen dtoben gezeichnet, gehóren under das capitel Μελλόοτξ, Diosc.libro.iiij.cap.xliij. Und ist einerlei art, außgescheiden die blümen seind etlich gål, an etlichen weiß, riechen zimlich wol. Das frembd schön und wolriechend Melilotus wechþt in Campania, wir müssen uns mit den Teütschen Lotis behelffen. Disen Klee nent Dioscorides auch Zoodoten, Orthanon. Manardus und Vergilius nennen es Sertulam campanam. (Manar.Epist.li.11.epits 5.) Der Cato Sertam campanicam. Averrhois Regiam coronam. Archelia Melet oder Alchilelmelich. Bei etlichen Trifolium Ursinum, Berenklee. Das dritt unnd viert Kleegewächs mógen wol Meliloti Serap.sein. Die nent man bei uns Vogelswicken, mit den schótlin od klawen, Serapio.cap.xviij.beschreibung gleich fórmig. Das fünfft mit den leibfarben blümen Steinwicken, ist ein schöner Lotus campestris, desse würt under dem wilden Foen greco weitter gedacht. Das sechst klein oder Gulden Steinklee halten wir für dz Medica Dioscoridis libro ij.capite cxxxvj. In Avicenna Cor, Alistiscat alfas Asat geheissen. Bei etlichen Codab. Dz sibent mit den gold gålen Hasenpfötlin und langen Schótlin, mag auch wol Serap. Melilotus sein. Stünde aber nit ubel (meins bedunckens) under dem Hedysaro Diosc.li.iiij.ca.cxxxvij.welches er Pelecium nent, von etlichen Securidaca geheissen. Die

beider kleding zijn askleurige klaver blaadjes om die twijgjes gezet. Een met gans gele gedrongen bloempjes, meer volkomen dan de kleine steenklaver. De andere met gans witkleurige katjes gelijk de wilgenkatjes in lente. Zo beide klaverbloemen of katjes rijp worden hebben ze hun kleine geelgekleurde ronde zaden in de weke katjes besloten, niet groter dan gierst. De smaak zoals andere wicken. [486]

Van de namen.

(**Lotus corniculatus**, **Melilotus officinalis**, **Melilotus albus**, **Medicago sativa**, **Medicago falcata**, **Hedysarum coronum**, **Trifolium arvense**) Net vertelde klaverkruiden noemt men in Duits alle samen steenklaver, vogelwicken en hazenpootjes. En zijn (wanneer men ze goed examineert) enkel Loti. Doch willen we elk apart bezien en van elkaar scheiden. De twee eerste en grote boven vermeld behoren onder dat kapittel Μελλόοτξ Dioscorides libro 3 kapittel 43. En is een en dezelfde aard, uitgezonderd de bloemen zijn van ettelijke geel, aan ettelijke wit, ruiken matig goed. Dat vreemde schone en goed ruikend Melilotus groeit in Campanië, we moeten ons met de Duitse Lotis behelpen. Deze klaver noemt Dioscorides ook Zoodoten, Orthanon. Manardus en Vergilius noemen het Sertulam campanam. Cato Sertam campanicam. Averrhois Regiam coronam. Archelia Melet of Alchilelmelich. Bij ettelijke Trifolium Ursinum, berenklaver. Dat derde en vierde klavergewas mogen wel Meliloti Serapio zijn. Die noemt men bij ons vogelwicken met de schotjes of klauwen, Serapio kapittel 18 beschrijft ze gelijkvormig. De vijfde met de vleeskleurig bloemen steenwicken is een schone Lotus campestris, die wordt onder de wilde Foen greco verder gedacht. De zesde kleine of gouden steenklaver houden we voor dat Medica Dioscorides libro 2 kapittel 136. In Avicenna Cor, Alistiscat alfas Asat geheten. Bij ettelijke Codab. Dat zevende met de goudgele hazenpootjes en lange schotjes mag ook wel Serapio Melilotus

unsere nennen es herban flaveam, Leporinam herbam, etlich unser Frawen schüchlin unnd sol das auch ein Melilotus sein.

Die zwei letsten nent man katzen klee der zarten ketzlin halben, seind meines verstandts eitel Loti communes et campestres. (Bauchflup. Lagopus.) Unsere weiber btauchen das letst mit den weissen ketzlin für den bauchflup, und soll ein experiment dafür sein. In summa obgemelter Klee samen und blüet hab ich in würckung befunden, gleich dem Foenogreco, zü erweichen und schmerzen zü stil [487] len und heipt bei etlichen Hasenpfötlin. Also wóllen wir dise klee kreütter auch berügen lassen, und fürter schteiben.

Von der Krafft und Würckung.

Aller Steinklee, groß und klein, des gleichen die Vogels wicken, und Hasen pfötlin, mit jren blümen unnd samen, seind warmer truckener natur, erweichen die geschwäre, und stillen den schmerzen, jnnerlich unnd eüsserlich zü geniessen. (Salat kreütter.)

Innerlich.

Die zwen ersten grossen Steinklee, des gleichen der klein guldin Steinklee, móchten in jrer jugent mit essig und saltz gleich einem salat in der speiß genossen werden, dann sie bekommen wol dem magen.

Dise kreütter in wein gesotten, und mit honig bereit und gedruncken, erweychen alle jnnerliche geschwår, zertheilen und stillen schmerzen im leib, bekompt seer wol der harten geschwollenen mütter, in Malvasier gesotten und gedruncken. Der acht und neünd Katzenklee genant, mit Pappel samen in süßem wein gesotten und gedruncken, heilt die verseerte blap, und stilt den schmerzen der selbigen. Seind nützliche kreütter zü dem stättigen bauchflup, in rotem wein gesotten und gedruncken. (Geschwollene mütter. Schmerzen. Verserte blap, Bauch flup.)

Eüsserlich.

Man braucht die Steinklee kreütter vast zü allen eüsserlichen schmerzen, wie Chamillen blümen, zü den hitzigen augen, zerstoßen, und darüber gelegt, oder das gebrant wasser mit leinen düchlin ubergeschlagen. (Hitzige augen.) Der safft von den blümen außgedruckt, bekompt wol den dunckelen augen, zertheilt die fel, legt nider den schmerzen in die oten gedropfft. (Dunckle augen. Oten.)

zijn. Stond echter niet kwaad (zoals ik denk) onder de Hedysaro Dioscorides libro 3 kapittel 137 welke hij Pelecinum noemt, van ettelijke Securidaca geheten. De onze noemen het herban flaveam, Leporinam herbam, ettelijke onze vrouwen schoentjes en zal dat ook een Melilotus zijn.

De twee laatste noemt men kattenklaver vanwege de zachte katjes, zijn naar mijn verstand enkel Loti communes en campestres. Onze vrouwen gebruiken dat laatste met de witte katjes voor de buikvloed en zal een experiment daarvoor zijn. In summa, opgenoemde klaver zaden en bloemen heb ik in werking bevonden gelijk de Foenogreco, te weken en smarten te [487] stillen en heet bij ettelijke hazenpootjes.

Alzo willen we deze klaverkruiden ook berusten laten en verder schrijven.

Van de kracht en werking.

Aller steenklavers, groot en klein, desgelijks de vogelwikken en hazenpootjes met hun bloemen en zaden zijn warme droge natuur, weken de zweren en stillen de smarten, innerlijk en uiterlijk te genieten.

Innerlijk.

Die twee eerste grote steenklavers, desgelijks de klein gouden steenklaver mogen in hun jeugd met azijn en zout gelijk een salade in de spijs genoten worden, dan ze bekomen goed de maag.

Deze kruiden in wijn gekookt en met honing bereidt en gedronken weken alle innerlijke zweren, verdelen en stillen smarten in lijf, bekomt zeer goed de harde gezwollen baarmoeder, in malvasein (zoete wijn) gekookt en gedronken. De achtste en negende, kattenklaver genoemd, met heemstzaden in zoete wijn gekookt en gedronken heelt de bezerde blaas en stilt de smarten er van. Zijn nuttige kruiden tot de statige buikvloed, in rode wijn gekookt en gedronken.

Uiterlijk.

Men gebruikt de steenklaver kruiden vast in alle uiterlijke smarten zoals kamille bloemen, tot de hete ogen, gestoten en daarboven gelegd of dat gebrande water met linnen doekjes overgeslagen.

Het sap van de bloemen uitgedrukt bekomt

Steinklee groþ unnd klein, des gleichen Vogels wicken, samptlich oder jedes sonderlich in süßem wein gesotten, darzû genommen Magsamen kôpfflin, Lein samen, oder Foenum grecum, zerstoßen, nach eins jeden gefallen, gibt ein kôstlich fomentum, dampff und aufflegung zû der verschwollenen mütter, des affter darms, der gemâcht, und was in heimlichen orten für geschwulst entstanden seind. Etlich mischen darund eyer dotter und baumôli. (Verschwollene mütter. Gemâcht.)

Steinklee oder Vogels wicken in wasser oder laugen gesotten, darmit gewaschen, heilet die fliessende geschwår Melicerides, und den fliessenden hauptgrind. Seind nützliche kreütter zû den schweiß bâdern. (Fliessende geschwer.)

Die Katzenklee oder Loti so in den fruchten wachsen, in wasser gesotten damit gewaschen, macht die rauh verbrant haut von der sonnen widerumb glatt und zart, sonderlich under dem angesicht, honig darunder vermischt. (Rauhe haut. Angesicht.)

Die alten weiber halten das der Katzenklee der tugent seie, das er den bauchflup und weissen weibischen flup stopffen und wehten solle, darauff gesessen und darvon gedruncken, stehet zû erfahren. (weisserflup.)

goed de donkere ogen, verdeelt dat vel, legt neer de smarten in de oren gedruppeld. Steenklaver, groot en klein, desgelijks vogelwikken gezamenlijk of elk apart in zoete wijn gekookt en daartoe genomen papaver kopjes, linnen zaden of Foenum grecum, gestoten naar elk zijn welgevallen geeft een kostelijke omslag, damp en oplegging tot de gezwollen baarmoeder, de achter darmen, het geslacht en wat in heimelijke oorden voor zwellingen ontstaan zijn. Ettelijke mengen daaronder eierdooiers en olijfolie.

Steenklaver of vogelwikken in water of loog gekookt en daarmee gewassen heelt de vloeiende zweer, Melicerides, en de vloeiende hoofdschurft. Zijn nuttige kruiden tot de zweetbaden.

De kattenklaver of Loti zo in de vruchten groeit in water gekookt en daarmee gewassen maakt de ruwe verbrande huid van de zon wederom glad en zacht, vooral onder het aangezicht, honing daaronder vermengt.

De oude vrouwen houden dat de kattenklaver die deugd is dat het de buikvloed en witte vrouwelijke vloed stoppen en weren zal, daarop gezeten en daarvan gedronken, staat te ervaren.

Dodonaeus;

Van Steenklaver of wilde Klaveren kap xxxiiii.

Het geslacht.

Van de steenklaver of wilde klaveren die gele bloemen hebben vind je hier te lande gewoonlijk overal twee geslachten, een met lange hauwtjes en een zonder hauwtjes.

Vorm.

Lotus sylvestris of steenklaver.

Lotus sylvestris minor of kleine steenklaver.

(Lotus corniculatus, Lotus glaber)

1 Het eerste geslacht van steenklaver is een laag groeiend kruid dat langs de aarde kruipt. De bladeren zijn de gewone klaverbladeren wat gelijk, vrij askleurig groen van kleur. De bloemen zijn mooi geel gevormd, net als de bloemen van erwten maar kleiner. En als die vergaan dan komen daar ronde hauwtjes voort drie of vier bijeen waarin rondachtig zaad groeit. De wortel is lang en roodachtig.

2 Het andere geslacht dat kleine steenklaver genoemd wordt heeft ronde en dunne steeltjes en daaraan groeien bladertjes die op de klaverbladeren lijken. De bloemen zijn geel en groeien veel bijeen aan een rond bolletje en vergaan in zwarte, kromme zaadjes die in zwarte velletjes zijn besloten die rondom de bolletjes groeien als of ze daar omheen gedraaid zijn.

Plaats.

Beide deze geslachten van steenklaver groeien hier te lande op droge plaatsen en aan de kanten van de korenvelden en bij de wegen.

Tijd.

Deze klavers bloeien vanaf juni vrijwel de hele zomer door en leveren ondertussen hun zaad.

Naam.

Deze klavers worden tegenwoordig *Loti sylvestris* genoemd maar zijn de *Lotus sylvestris* niet waar Dioscorides van schrijft die zeer hoog groeit en zaad als de fenegriek draagt.

1 Het eerste geslacht wordt in Hoogduits Wilden klee, Steenklee, Edeler steenklee, Vogels wicken en Onder frauwen schuchlin genoemd. Hier te lande steenklaver en gele steenklaver, wilde klaver en door sommigen ook vogels vitsen. En het wordt door sommigen gehouden voor een geslacht van *Melilotus*. En daarom ook in Latijn *Melilotus sylvestris* of *Melilotus Germanica* genoemd.

2 Het ander geslacht wordt in Hoogduits geel Klee, Kleiver, Steenklee en geel wiken klee genoemd. In Nederduits kleine steenklaver en kleine gele klaveren. En dit schijnt een geslacht van *Medica* te zijn waarvan wij hier na schrijven zullen.

Natuur en kracht

Deze kruiden zijn koud en droog van naturen en tezamen trekkend en vooral het eerste geslacht en daarom mag je ze van buiten en van binnen het lichaam gebruiken tegen alle ziekten en gebreken die verkoeling en verdroging behoeven.

Van Mellilote kap. xxxv

Men vindt tegenwoordig twee soorten Mellilote, een die voor de echte gehouden en Roomse mellilote genoemd wordt. En een die hier te lande gewoonlijk groeit die men Duitse of gewone mellilote noemt.

Vorm.

Melilotus Italica of Roomse meliloot. *Melilotus Germanica* of gewone meliloot .
(*Melilotus officinalis*, *Melilotus albus*)

1 De Roomse mellilote heeft ronde steeltjes en daaraan groeien bladeren die rondom gekerfd zijn en veel op de bladeren van fenegriek lijken en altijd drie bijeen staan, net als als bij de klaver. De bloemen zijn geel en klein en groeien veel bijeen en als die vergaan dan komen daar veel kleine, kromme hauwtjes voort waarin het zaad ligt. De wortel is teer en vol worteltjes.

2 De gewone mellilote heeft ronde stelen die ongeveer zestig of negentig cm hoog groeien met vele aangroeiende zijtakjes. Zijn bladeren groeien altijd drie bijeen, net als bij de klaver en zijn rondom gekerfd als de bladeren van fenegriek of van de Roomse mellilote. De bloemen zijn geel en groeien veel bijeen aan korte, dunne steeltjes, gelijk aartjes en als die vergaan dan komen daar zeer kleine hauwtjes voort waarin het zaad ligt. De wortel is lang. Dit hele kruid met zijn bloemen is van een zeer goede reuk vooral als het droog is. Van dit geslacht wordt er een gevonden die witte bloemen heeft, anders de voor vermelde in alle manieren gelijk.

Plaats.

1 De Roomse mellilote groeit overvloedig in Italië en vooral in een land van Italië, Campania genaamd bij de stad Nola. Hier te lande wordt het in de kruidliefhebbers hoven gezaaid.

2 De gewone mellilote groeit hier te lande aan de kanten van de velden en beemden omtrent de grachten en waterlopen.

Tijd.

Beide deze geslachten van melliloten bloeien in augustus en in september en ondertussen leveren ze ook hun hauwtjes en zaad.

Naam.

Mellilote wordt in Grieks *Melilotos* genoemd. In Latijn *Melilotus* en *Sertula campana*.

1 Het eerste geslacht van deze kruiden wordt voor Mellilote te Rome en in Italië gebruikt en daarom

wordt het Melilotus Italica genoemd en in Dietsche Italiaanse of Roomse Mellilote.

2 Het ander geslacht wordt hier te lande en in Duitsland in de apotheken Melilotus genoemd en daarvoor gebruikt en daarom wordt het ook in Latijn Melilotus Germanica genoemd. In Dietsche gewone of Duitse mellilote. En deze mellilote wordt ook door sommige Saxifraga lutea genoemd, dat is gele steenbreek en door de Hoogduitsers in hun taal Grosse Steenkleee.

Natuur.

Mellilote is warm van naturen en is eensdeels tezamen trekkend en eensdeels verterend, scheidend en rijp makend.

Kracht en Werking.

Mellilote die in zoete wijn gekookt is, alleen of soms met dooiers van gebraden eieren of met meel van fenegriek of van lijnzaad of met zijn bloemen of met witlof vermengd, verzacht en vermurwt allerhande hete gezwollen en vooral van de ogen, de baarmoeder, het fundament en van de manlijkheid als het daarop gelegd wordt. Mellilote die met galnoten of krijt en goede wijn vermengd is geneest de dragende kwade kriebels van het hoofd als het daar op gestreken wordt.

Mellilote die groen gestampt of met wijn gekookt en op de maag gelegd worden, verzachten de pijn en weedom er van en laat de blaren scheiden die in de maag groeien.

Het sap van mellilote dat in de oren gedaan wordt, verzacht de pijn er van en met olie van rozen en azijn vermengd laat het ook de pijn van het hoofd vergaan als het daar mee bestreken wordt.

De gewone en Duitse mellilote worden in alle zaken gewoonlijk gebruikt en goed gevonden waar de andere goed toe is en worden meestal gebruikt tot verzachting van pijn en weedom, gelijk de kamille bloemen.

Diezelfde mellilote die in wijn gekookt en gedronken wordt laat water maken en de niersteen rijzen, verzacht de pijn van de nieren, van de blaas en van de buik.

En laat de fluimen, die op die borst liggen ruimen en rijp worden.

Het sap van deze mellilote die in de ogen gedaan wordt maakt helder gezicht en verteert, neemt af en laat scheiden de schellen en vlekken van de ogen.

Van Italiaanse klaveren kap. xxxvi

Het geslacht.

Van Italiaanse klaveren zijn er twee soorten van een geslacht die wij hier te lande gezien hebben. Het eerste geslacht heeft platte, gedraaide hauwtjes en de andere lange, ruwe en stekende gedraaide hauwtjes, en anders zijn ze elkaar zeer gelijk.

Vorm.

Medica of Italiaanse klavers .

(Medicago sativa en Medicago falcata)

1 Het eerste geslacht van Italiaanse klavers heeft veel ronde en tere steeltjes en daaraan groeien bladeren die op de gewone klaverbladen lijken. De bloempjes zijn klein, bleekgeel van kleur en groeien gewoonlijk drie bijeen. En als die vergaan dan komen daar platte hauwtjes voort die zich ineen draaien, gelijk een slakkenhuisje en daarin ligt het zaad dat plat is. De wortel is dun en die vergaat hier te lande als ze eens zaad geleverd heeft.

2 Het andere geslacht van Italiaanse klavers is de andere van stelen en bladeren zeer gelijk, maar zijn hauwtjes zijn niet plat, maar langwerpig en met scherpe puntjes bezet waar in het zaad ligt, de andere gelijk.

Plaats.

Deze klavers groeien in Italië en in Spanje, hier te lande groeien ze niet vanzelf maar worden door de kruidliefhebbers gezaaid.

Tijd.

Deze klavers bloeien hier te lande in augustus en kort daarna komen hun gedraaide hawwtjes voort.

Naam.

Dit geslacht van klaveren wordt in Grieks Medice genoemd. In Latijn Medica en hier te lande onder de kruidliefhebbers Italiaanse klaveren. In de apotheken is het onbekend.

Natuur.

Italiaanse klavers zijn koud van naturen.

Kracht en Werking.

Italiaanse klavers zijn goed om tegen alle hete gebreken en blaren te gebruiken die verkoeling en verdroging behoeven. Item, deze klavers zijn ook een zeer goed voedsel voor de ossen en koeien en daarom zijn ze hier voortijds door de oude Romeinen gezaaid en veel geteeld.

Van Securidaca kap. XXIX

Vorm.

Hedysaron securidaca.

(Hedysarum coronum)

Securidaca heeft dunne stelen en daaraan groeien uitgespreide bladeren die hetzelfde zijn als de bladeren van krok of van wilde vitsen, maar kleiner en wat ronder. De bloemen groeien veel bijeen en als die vergaan dan komen daar lange, ronde en dunne hawwtjes voort die omgekromd zijn en als twee horens tegen elkaar aan groeien waarin plat zaad ligt die vier hoekjes heeft, gelijk een bijltje. De wortel is dun en teer.

Plaats.

Deze peulvrucht groeit, als Galenus zegt, op sommige plaatsen in de linzen of, als Dioscorides schrijft, in de gerst en in het koren. Hier te lande is het onbekend en wordt alleen in de kruidliefhebbers hoven gevonden.

Tijd.

Securidaca bloeit hier te lande in augustus en september en daarna wordt zijn zaad rijp.

Naam.

Deze peulvrucht wordt in Grieks Hedysaron genoemd. In Latijn Securidaca en door sommige ook Pelecinon. In Hoogduits, Frans of Nederduits heeft het geen namen die bekend zijn.

Natuur.

Het zaad van Securidaca is warm en droog van naturen.

Kracht en Werking.

Het zaad van Securidaca opent de verstopping van de lever, milt en van alle inwendige leden en is vanwege zijn bitterheid voor de maag zeer goed en geschikt.

Tegen hetzelfde is het ook goed om de jonge bladeren en jonge spruitjes van Securidaca in te nemen als Galenus.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>

